

Botanická nomenklatura

IV.

Karol Marhold

karol.marhold@savba.sk

KAPITOLA H - MENÁ HYBRIDOV

Hybrid medzi vymenovanými taxónmi sa môže označiť umiestnením **znamienka násobenia** medzi mená taxónov; celý výraz sa potom nazýva **hybridná formula** [hybrid formula].

Agrostis L. × *Polypogon* Desf.

Agrostis stolonifera L. × *Polypogon monspeliensis* (L.) Desf.

Salix aurita L. × *S. caprea* L.

Mentha aquatica L. × *M. arvensis* L. × *M. spicata* L.

Polypodium vulgare subsp. *prionodes* (Asch.) Rothm. × subsp. *vulgare*

Hybridy medzi zástupcami dvoch alebo viacerých taxónov môžu dostať meno. Hybridná podstata taxónu označuje umiestnením znamienka násobenia × pred meno medzirodového hybridu alebo pred epiteton v mene medzidruhového hybridu, alebo umiestnením predpony „notho-“ (s možnosťou skrátenia na „n-“) k termínu, ktorý označuje hierarchickú úroveň taxónu. Všetky takéto taxóny sa označujú ako hybridné taxóny (nototaxóny, [nothotaxa]).

×*Agropogon* P. Fourn. (1934)

[*Agrostis* L. × *Polypogon* Desf.]

×*Agropogon littoralis* (Sm.) C. E. Hubb. (1946)

[*Agrostis stolonifera* L. × *Polypogon monspeliensis* (L.) Desf.]

Salix ×*capreola* Andersson (1867)

[*Salix aurita* L. × *S. caprea* L.]

Mentha ×*smithiana* R. A. Graham (1949)

[*Mentha aquatica* L. × *M. arvensis* L. × *M. spicata* L.]

Polypodium vulgare nothosubsp. *mantoniae* (Rothm.) Schidlay (in Futák, Fl. Slov. 2: 225. 1966) [*Polypodium vulgare* subsp. *prionodes* (Asch.) Rothm. × subsp. *vulgare*]

V otázkach homonymie a synonymie sa znamienko násobenia a predpona „notho-“ neberú do úvahy.

Nototaxón je vymedzený tak, že **zahŕňa všetky jedince** (pokiaľ je možné ich rozoznať) **odvodené z kríženia zástupcov uvedených rodičovských taxónov** (t. j. nielen F1 generáciu, ale aj ďalšie filiálne generácie, ako aj spätné kríženia a ich kombinácie).

Určitej hybridnej formule môže teda zodpovedať len jedno správne meno, a to najstaršie oprávnené meno v zodpovedajúcej hierarchickej úrovni. Iné mená, na ktoré sa vzťahuje tá istá hybridná formula, sú jeho synonymá.

Mená *Oenothera ×wienii* Renner ex Rostański (1977) a *O. ×drawertii* Renner ex Rostański (1966) sa považujú za vzťahujúce sa na hybrid *O. biennis* L. × *O. villosa* Thunb.; je známe, že typy mien oboch hybridných druhov sa líšia celým komplexom génov, napriek tomu sa mladšie meno považuje za synonymum staršieho mena.

Primeranou hierarchickou úrovňou nototaxónu je hierarchická úroveň predpokladaných alebo známych rodičovských taxónov.

Ak majú predpokladané alebo známe rodičovské taxóny nerovnakú hierarchickú úroveň, primeranou hierarchickou úrovňou je najnižšia z týchto úrovní.

Radcliffe-Smith **nesprávne** uverejnil meno hybridného druhu *Euphorbia ×cornubiensis* Radcl.-Sm. (1985)

pre *E. amygdaloides* L. × *E. characias* subsp. *wulfenii* (W. D. J. Koch) Radcl.-Sm.

hoci **správne** označenie hybridov medzi *E. amygdaloides* a *E. characias* L.

je *E. ×martini* Rouy (1900);

neskôr odstránil túto chybu uverejnením kombinácie *E. ×martini* nothosubsp.

cornubiensis (Radcl.-Sm.) Radcl.-Sm. (in Taxon 35: 349. 1986).

Meno *E. ×cornubiensis* je **potenciálne správne** meno pre hybridy s formulou *E. amygdaloides* × *E. wulfenii* W. D. J. Koch.

Meno hybridného rodu (notogenerické meno) [nothogeneric name] (t. j. meno v hierarchickej úrovni rodu pre hybrid medzi zástupcami **dvoch alebo viacerých rodov**) je **kondenzovaná formula** [condensed formula] alebo ekvivalent kondenzovanej formuly.

Meno hybridného rodu **dvojrodového** hybridu je kondenzovaná formula, v ktorej sú mená prijaté pre rodičovské rody skombinované do jedného slova, pričom sa spája prvá časť jedného rodového mena alebo celé toto meno s poslednou časťou druhého rodového mena alebo s celým týmto menom (ale nie obidve mená celé) spojovacou samohláskou alebo bez nej.

×*Agropogon* P. Fourn. (1934) (= *Agrostis* L. × *Polypogon* Desf.);

×*Gymnanacamptis* Asch. & Graebn. (1907) (= *Anacamptis* Rich. × *Gymnadenia* R.Br.);

Notogenerické meno (meno hybridného rodu) medzirodového hybridu odvodeného od **štyroch alebo viacerých rodov** sa tvorí z **mena osoby**, ku ktorému sa pripája koncovka **-ara**; žiadne takéto meno nesmie presiahnuť osem slabík. Takéto meno sa považuje za kondenzovanú formulu.

×*Beallara* Moir (1970) (= *Brassia* R. Br. × *Cochlioda* Lindl. × *Miltonia* Lindl. × *Odontoglossum* Kunth)

Notogenerické meno (meno hybridného rodu) **trojrodového** hybridu je buď
(a) **kondenzovanou formulou**, v ktorej sú **skombinované tri mená**, prijaté pre
rodičovské rody, do jedného slova nepresahujúceho osem slabík; skladá sa z celého
jedného mena alebo jeho prvej časti, za ktorým nasleduje celé ďalšie meno alebo
akákoľvek jeho časť a celé tretie meno alebo jeho posledná časť (ale nie všetky tri celé
mená) s jednou alebo dvoma spojovacími samohláskami alebo bez nich,
alebo

(b) menom vytvoreným podobne ako meno hybridného rodu odvodeného zo štyroch
alebo viacerých rodov, t. j. **z mena osoby**, za ktorým nasleduje koncovka **-ara**.

×*Sophrolaeliocattleya* Hurst (1898) (= *Cattleya* Lindl. × *Laelia* Lindl. × *Sophronitis*
Lindl.);

×*Rodrettiopsis* Moir (1976) (= *Comparettia* Poepp. & Endl. × *Ionopsis* Kunth ×
Rodriguezia Ruiz & Pav.);

×*Devereuxara* Kirsch (1970) (= *Ascocentrum* Schltr. ex J. J. Sm. × *Phalaenopsis*
Blume × *Vanda* W. Jones ex R. Br.).

Aby bolo meno **hybridného rodu** alebo nototaxónu v hierarchickej úrovni podradenej rodu platne uverejnené, musí byť **účinne uverejnené spolu s uvedením mien rodičovských rodov** alebo taxónov podradených rodu, ale nie je nutný ani opis, ani diagnóza, či už v latinčine alebo akomkoľvek inom jazyku.

Mená nototaxónov v úrovni **druhu alebo nižšej** musia vyhovovať ustanoveniam, ktoré sa v hlavnej časti *Kódu* vzťahujú na tie isté hierarchické úrovne.

Pretože meno nototaxónu v úrovni druhu a nižšej má typ, uvedenie rodičov hrá pri určení použitia mena len druhoradú úlohu.

Keď bol hybrid *Quercus* × *deamii* Trel. (in Mem. Natl. Acad. Sci. 20: 14. 1924) opisovaný, bol považovaný za *Q. alba* L. × *Q. muehlenbergii* Engelm.

Avšak potomstvo vypestované zo žalud'ov stromu, z ktorého pochádzal typ, viedlo Bartletta k záveru, že rodičmi boli v skutočnosti *Q. macrocarpa* Michx. a *Q. muehlenbergii*.

Ak sa akceptuje tento záver, potom sa meno *Q. ×deamii* používa pre *Q. macrocarpa* × *Q. muehlenbergii*, a nie na *Q. alba* × *Q. muehlenbergii*.

Meno **hybridného druhu**, ktorého predpokladané alebo známe **rodičovské druhy patria k rozličným rodom**, je kombináciou (kolektívneho) epiteta hybridného druhu s menom hybridného rodu.

Keď bol druh *Orchis fuchsii* Druce premenovaný na *Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soó, meno jeho hybridu s *Coeloglossum viride* (L.) Hartm., ×*Orchicoeloglossum mixtum* Asch. & Graebn. (1907) sa stalo základom pre nutnú novú kombináciu ×*Dactyloglossum mixtum* (Asch. & Graebn.) Rauschert (1969).

Aby sa v nomenklatúre **zamedzilo nevhodným zmenám** spôsobeným striktným použitím pravidiel (osobitne zásady priority) vzhľadom na počiatkové dátumy pre jednoduché taxonomické skupiny, uvádza *Kód* v Dodatkoch II až IV zoznamy mien **čeládí, rodov a druhov**, ktoré sú **konzervované [conserved]** (*nomina conservanda*). - **čl. 14.**

Cieľom konzervácie je zachovanie tých mien, ktoré najlepšie vyhovujú z hľadiska stability nomenklatúry.

Konzervované mená **sú oprávnené**, a to aj vtedy, ak boli pôvodne neoprávnené.

Použitie konzervovaných (aj zamietnutých) mien je určené ich **nomenklatorickými typmi**.

Konzervované meno čel'ade alebo rodu je konzervované oproti všetkým iným menám rovnakej hierarchickej úrovne založeným na tom istom type (nomenklatorické, t. j. homotypické synonymá, ktoré sa majú zamietnuť), či už sú tieto mená uvedené v príslušnom zozname zamietnutých mien alebo nie, a tiež oproti menám založeným na iných typoch (taxonomické, t. j. heterotypické synonymá), ktoré sú uvedené v tomto zozname.

Konzervované mená druhov sú konzervované oproti všetkým menám, ktoré sú uvedené ako zamietnuté, a oproti všetkým kombináciám založeným na zamietnutých menách.

Keď si **konzervované meno konkuruje** s jedným alebo viacerými menami založenými na odlišných typoch, oproti ktorým nie je výslovne konzervované, potom sa prijme najstaršie z mien prichádzajúcich do úvahy. Výnimku tvoria niektoré konzervované mená čel'adí (Dodatok IIB), ktoré sú konzervované aj oproti neuvedeným menám.

Meno *Nasturtium* R. Br. (1812) sa stalo konzervovaným menom len oproti homonymu *Nasturtium* Mill. (1754) a nomenklatorickému (homotypickému) synonymu *Cardaminum* Moench (1794); ak sa tento rod spojí s rodom *Rorippa* Scop. (1760), spojený rod musí mať meno *Rorippa*.

Ak bolo meno taxónu konzervované oproti staršiemu menu založenému na **odlišnom type**, musí sa toto staršie meno **opäť prijať** v prípade, že sa **pokladá za meno odlišného taxónu** v rovnakej hierarchickej úrovni ako taxón, ktorého meno je nomen conservandum, s výnimkou prípadu, keď staršie zamietnuté meno je homonymom konzervovaného mena.

Rodové meno *Luzuriaga* Ruiz & Pav. (1802) je konzervované oproti starším menám *Enargea* Banks ex Gaertn. (1788) a *Callixene* Comm. ex Juss. (1789). Ak je však rod *Enargea* pokladaný za samostatný rod, ponecháva sa preň meno *Enargea*.

Zamietnuté meno alebo kombinácia založená na zamietnutom mene sa **nemôže obnoviť** pre taxón, ktorý zahŕňa typ príslušného konzervovaného mena.

Meno *Enallagma* Baill. (1888) je konzervované oproti menu *Dendrosicus* Raf. (1838), ale nie oproti menu *Amphitecna* Miers (1868); ak sa rody *Enallagma* a *Amphitecna* spoja, výsledný rod musí mať meno *Amphitecna*, hoci toto meno nie je výslovne konzervované oproti menu *Dendrosicus*.

Meno sa môže **konzervovať s typom odlišným** od toho, ktorý bol ustanovený jeho autorom alebo určený použitím *Kódu*.

Bromus sterilis L. (1753) je konzervovaný z miesta pôvodného uverejnenia, aj keď konzervovaný dokladový exemplár (Hubbard 9045, E), zbieraný v roku 1932, nebol pôvodne zahrnutý v Linného druhu.

Meno sa môže konzervovať preto, aby sa zachoval určitý pravopis alebo gramatický rod. Meno takto konzervované sa prisudzuje bez zmeny priority autorovi, ktorý ho platne uverejnil, a nie autorovi, ktorý neskôr zaviedol konzervovaný pravopis alebo gramatický rod.

Pravopis *Rhodymenia*, ktorý použil Montagne (1839), je konzervovaný oproti pôvodnému pravopisu *Rhodomenia*, ktorý použil Greville (1830). Meno sa cituje ako *Rhodymenia* Grev. (1830).

Zoznamy konzervovaných mien zostávajú otvorené pre doplnky a zmeny.

Akýkoľvek návrh ďalšieho mena musí byť sprevádzaný výpočtom argumentov svedčiacich pre a proti konzervácii. Takéto návrhy sa musia predložiť Hlavnej nomenklatorickej komisii, ktorá ich dá na prešetrenie komisiám pre jednotlivé taxonomické skupiny.

Konzervované meno sa nemôže zo zoznamu vypustiť.

Ak bol návrh na konzerváciu mena po prešetrení komisiou pre príslušnú taxonomickú skupinu schválený Hlavnou nomenklatorickou komisiou, zachovanie tohto mena je schválené až do definitívneho rozhodnutia ďalšieho Medzinárodného botanického kongresu.

Každé meno (vrátane mien infrašpecifických taxónov), ktoré by mohlo spôsobiť nevýhodnú nomenklatorickú zmenu, možno **navrhnúť na zamietnutie**. - Čl. 56

Zamietnuté meno alebo jeho bazionymum (ak nejaké má) sa zaraduje na zoznam nomina utique rejicienda (Dodatok IV). Spolu s menami na zozname sú zamietnuté aj všetky kombinácie, ktoré sú na nich založené, a žiadna z nich sa nesmie použiť.

Zoznam zamietnutých mien zostáva trvale otvorený na doplnky a zmeny. Každý návrh na zamietnutie mena musí byť sprevádzaný detailným uvedením argumentov pre aj proti, vrátane uváženia typifikácie. Návrhy sa musia predložiť Hlavnej nomenklatorickej komisii, ktorá ich dá na prešetrenie komisiám pre príslušné taxonomické skupiny.

Meno, ktoré sa široko a trvale používalo pre taxón alebo taxóny nezahŕňajúce jeho typ, sa nesmie používať v zmysle, ktorý je v konflikte s jeho súčasným použitím, pokiaľ návrh na jeho konzervovanie alebo zamietnutie nebol predložený a zamietnutý.

Mená v *Uredinales*, *Ustilaginales* a *Gasteromycetes* (s. 1.), ktoré prijal Persoon (*Synopsis methodica fungorum*, 31. december 1801), a mená iných húb (s výnimkou slizoviek), ktoré prijal Fries (*Systema mycologicum*, vol. 1 (1. január 1821) až 3, s dodatkom *Index* (1832) a *Elenchus fungorum*, vol. 1-2), sú **sankcionované (čl. F.3)**.

Sankcionované [sanctioned] mená sa považujú za konzervované oproti starším homonymám a konkurujúcim synonymám. Takéto mená, keď sú už raz sankcionované, zostávajú sankcionovanými, aj keď ich niekde v sankcionujúcich dielach sankcionujúci autor neuznáva.

Meno *Agaricus ericetorum* Fr. prijal Fries v diele *Systema mycologicum* (1821), ale neskôr, v roku 1828 ho považoval za synonymum mena *A. umbelliferus* L. a nezahrnul ho ako prijaté meno do diela *Index* (1832). Napriek tomu je *A. ericetorum* sankcionovaným menom.

Staršie homonymum sankcionovaného mena sa síce nestáva týmto sankcionovaním neoprávneným, ale **nie je možné ho použiť**; ak nie je toto meno z iných dôvodov neoprávnené, môže slúžiť ako bazionymum iného mena alebo kombinácie založenej na tom istom type.

Patellaria Hoffm. (1789) je staršie homonymum sankcionovaného rodového mena *Patellaria* Fr. (1822) : Fr. Hoffmannovo meno je síce oprávnené, ale nie je možné ho použiť.

Meno *Agaricus cervinus* Schaeff. (1774) je starším homonymom sankcionovaného mena *A. cervinus* Hoffm. (1789) : Fr.; Schaefferovo meno nie je možné použiť, je ale oprávnené a môže slúžiť ako bazionymum v iných rodoch. V rode *Pluteus* Fr. sa táto kombinácia cituje ako *P. cervinus* (Schaeff.) P. Kumm. a má prioritu pred taxonomickým (heterotypickým) synonymom *P. atricapillus* (Batsch) Fayod, založeným na mene *A. atricapillus* Batsch (1786).

V záujme stability nomenklatúry je možné pre organizmy, ktoré sa považujú za huby, predkladať Hlavnej nomenklatorickej komisii **zoznamy mien navrhovaných na ochranu (Čl. F.2)**.

Hlavná nomenklatorická komisia dá tieto zoznamy na prešetrenie Nomenklatorickej komisii pre huby, ktorá na ich posúdenie podkomisii špecializovanej na príslušnú taxonomickú skupinu.

Po schválení Nomenklatorickou komisiou pre huby a Hlavnou nomenklatorickou komisiou sa tieto zoznamy mien aj s ich typmi zaraďujú do príslušných príloh Kódu.

Považujú sa za konzervované oproti uvedeným aj neuvedeným synonymám aj homonymám (vrátane sankcionovaných mien), aj keď konzervácia mena podľa článku 14 Kódu môže túto ochranu zvrátiť.

Zoznamy chránených druhov môžu byť revidované rovnakou procedúrou.